

Toelichting referendumverordening gemeente Heerlen 2023 t.b.v. de raadsvergadering

Tijdens de commissievergadering EBF werd toegezegd dat voor de raadsvergadering een toelichting zou worden toegevoegd aan de referendumverordening om een aantal zaken te verduidelijken. Hieronder volgt een verheldering n.a.v. de gestelde vragen tijdens de commissievergadering EBF.

Aanleiding

De huidige referendumverordening is verouderd. De VNG reikt een nieuwe modelverordening aan, gebaseerd op ervaringen met referenda in Nederland.

Deze verordening gaat over een ***raadgevend*** en ***raadplegend*** referendum. Een raadgevend referendum wil zeggen dat het referendum op initiatief van kiesgerechtigden wordt gehouden. Een raadplegend referendum wil zeggen dat op initiatief van de raad een referendum wordt ingesteld.

Daarnaast betreft het een ***adviserend referendum***. Dat wil zeggen dat de uitkomst van het referendum niet bindend is. De raad kan besluiten de uitkomst van het referendum naast zich neer te leggen.

Een ***correctief referendum*** betekent dat het mogelijk is een referendum te organiseren over een reeds genomen besluit van de raad. Dit is op het moment niet mogelijk. Dit dient in de Grondwet te worden opgenomen hetgeen nu niet het geval is.

Er ligt een voorstel tot wijziging van de Grondwet. Deze wijziging houdt in dat gemeenten zelf mogen beslissen of ze een correctief referendum mogelijk willen maken. De tweede kamer heeft dit voorstel al geaccordeerd. Ook de eerste kamer heeft in oktober positief besloten. Bij een wijziging van de Grondwet moeten er ook verkiezingen hebben plaatsgevonden. Na komende verkiezingen zou, indien de tweede kamer instemt, de wijziging in de Grondwet kunnen worden opgenomen.

Aanpak

Deze verordening is met een klankbordgroep van raadsleden en collega's onder voorzitterschap van de burgemeester opgesteld. De verordening van de VNG is hierbij als grondlegger gebruikt.

De klankbordgroep is afgeweken van het model van de VNG. De artikelen betreffende de subsidieverlening zijn niet overgenomen. Reden hiervoor is dat de financiële gevolgen van deze artikelen moeilijk te overzien zijn. En datzelfde gaat op voor de gevolgen voor de inzet van het ambtelijk apparaat om subsidie te verstrekken. Indien nodig kunnen mensen voor activiteiten m.b.t. het referendum verzoeken om ondersteuning door het ambtelijk apparaat. Daarnaast zal er in de begroting een bedrag t.b.v. referenda worden gereserveerd waaruit, als het nodig blijkt, financiële ondersteuning kan worden gegeven.

Indien de raad instemt met deze verordening, zal er een leesvriendelijke uitleg van de verordening worden opgesteld. Zodat voor alle inwoners duidelijk wordt wat een referendum is en hoe een voorstel tot een referendum ingediend kan worden.

Het referendum

Hieronder volgt nadere uitleg over een aantal artikelen uit de verordening waarover de commissie EBF vragen had.

Artikel 2. Referendum, initiatief, ontwerpen

In dit artikel wordt aangegeven dat een referendum op initiatief van kiesgerechtigden of op initiatief van de gemeenteraad ingesteld kan worden.

Een referendum gaat over een besluit van de raad dat nog genomen moet worden. Dit wordt ontwerp raadsbesluit genoemd.

In dit artikel wordt daarnaast kenbaar gemaakt welke ontwerp raadsbesluiten zijn uitgezonderd van een referendum.

Artikel 3 en 4 De referendumcommissie

De referendumcommissie bestaat uit vijf leden. Een van deze leden wordt door de commissie aangewezen als voorzitter.

De leden van de referendumcommissie mogen niet raadslid of collegelid in Heerlen zijn En ook niet werkzaam zijn in de ambtelijke organisatie van de gemeente Heerlen.

Het betreft dus externe leden die via een sollicitatieprocedure worden geworven.

Deze commissie heeft tot taak om toe te zien dat het referendum eerlijk, transparant en objectief verloopt. En heeft een aantal taken die in artikel 4 van de verordening nader worden benoemd.

Artikel 5: Het inleidend verzoek door kiesgerechtigden

Voordat er een definitief verzoek door kiesgerechtigden wordt ingediend, wordt een inleidend verzoek ingediend. Dit gebeurt via een door de gemeente verstrekt formulier waarop wordt vermeld over welk ontwerp raadsbesluit het gaat. Op dit formulier worden alleen handtekeningen, inclusief naam, adres, woonplaats en geboortedatum vermeld van de ondersteuners van het inleidend initiatief tot een referendum.

Het inleidend verzoek dient door 1000 inwoners in Heerlen te worden gesteund.

De raad besluit vervolgens of het inleidend verzoek wordt ingewilligd. Waarna het ontwerp raadsbesluit waarover het voorstel tot referendum gaat wordt behandeld in de raadsvergadering. Maar het besluit wordt aangehouden tot de eerstvolgende vergadering na de dag waarop de uitslag van het referendum wordt bekendgemaakt.

Artikel 6: Het definitieve verzoek

Het definitieve verzoek tot een referendum moet door 3000 inwoners worden ondersteund. En dient ingediend te worden binnen 6 weken nadat de raad heeft besloten het inleidend verzoek in te willigen. Het definitieve verzoek dient ook weer via het door de gemeente verstrekt formulier te verlopen. De ondersteuningsverklaringen van het inleidend verzoek tellen niet mee voor het definitieve verzoek.

NB. De klankbordgroep heeft besloten tot het aantal van 1000 en 3000 inwoners m.b.t. inleidend en definitief verzoek. Deze aantallen zijn gebaseerd op onderzoek naar het aantal ondersteuningsverklaring dat gemeenten met een gelijke omvang hanteren.

Artikel 11: De uitslag van het referendum

Het centraal stembureau brengt de uitslag van het referendum naar de raad. Tevens zal via de gebruikelijke wijze (persberichten, website gemeente e.d.) de uitslag voor iedereen bekend worden gemaakt.

En zoals hiervoor beschreven zal na de uitslag van het referendum de raad een besluit nemen over het ontwerp raadbesluit waarover het referendum gaat.